

## Raadsvoorstel

|                                 |                                                        |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------|
| <b>Onderwerp</b>                | Normenkader hogere standaard voor toegankelijkheid     |
| <b>Zaakid</b>                   | 0637401093                                             |
| <b>Versie</b>                   |                                                        |
| <b>Auteur</b>                   | Verkerk, E<br>079-3468682<br>e.i.verkerk@zoetermeer.nl |
| <b>Gemeentesecretaris</b>       | Huykman, B.J.D.                                        |
| <b>Directeur</b>                | Nood, R. van                                           |
| <b>Portefeuillehouder</b>       | Wethouder Ter Laak                                     |
| <b>Medeverantwoordelijke(n)</b> | Wethouder Paalvast                                     |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Uiterste behandeldatum (+ reden)</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Programma(s)</b>                     | Programma 2 Samen leven en ondersteunen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Eerdere besluitvorming</b>           | <p>Op 2 november heeft u een verdagingsmemo ontvangen betreffende de afdoening van toezegging 774: het normenkader voor toegankelijkheid (<a href="#">Verdagingsmemo afdoening toezegging 774</a>).</p> <p>Eind 2018 heeft u een memo ontvangen waarin de landelijke ontwikkelingen op gebied van toegankelijkheid inclusief een doorkijk naar het definitieve normenkader voor het openbare gemeentelijk vastgoed in Zoetermeer zijn gegeven. Het eerste gedeelte van de toezegging is afgedaan eind 2018. (<a href="#">Memo afdoening toezegging 774 normenkader toegankelijkheid</a>).</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Samenvatting</b>                     | <p>In dit raadsvoorstel wordt een voorstel gedaan voor een normenkader voor toegankelijkheid voor het openbaar vastgoed van de gemeente Zoetermeer. Het betreft een normenkader voor nieuwbouw en een concept normenkader voor bestaande bouw.</p> <p>Om het concept normenkader voor bestaande bouw definitief te kunnen vaststellen is inzicht in de financiële en bouwkundige consequenties van dit normenkader voor bestaande bouw nodig wanneer de bestaande bouw hier aan dient te worden aangepast. De consequenties van het definitief vaststellen kunnen dan ook van grote financiële omvang zijn. Om dit in beeld te brengen is onderzoek (een zogenaamde schouw) benodigd. In dit raadsvoorstel wordt voorgesteld om de middelen voor deze schouw bij de besluitvorming in de perspectiefnota te betrekken.</p> <p>Nadat de financiële en bouwkundige consequenties in kaart zijn gebracht, zal een voorstel worden uitgewerkt met een meerjarige fasering van de benodigde aanpassingen van het bestaande openbare vastgoed.</p> |

|          |  |
|----------|--|
| Bijlagen |  |
|----------|--|

# Raadsbesluit 0637401093

De raad van de gemeente Zoetermeer;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 29 januari 2019

## **besluit**

1. Het normenkader nieuwbouw vast te stellen als richtinggevend kader voor toegankelijkheid van nieuwbouw conform de ITS standaard met het MIVA toilet conform de Zoetermeerse standaard.
2. Het concept normenkader bestaande bouw voorlopig, in afwachting van de schouw van het openbaar vastgoed, vast te stellen als kader voor bestaande bouw, met vier elementen uit de ITS standaard als normatief uitgangspunt:
  - a. Trap en lift
  - b. MIVA toilet (conform Zoetermeerse standaard)
  - c. Entree
  - d. Signing
3. Het budget ad. € 62.000,- voor de schouw van het bestaand openbaar vastgoed onderdeel te laten zijn van de integrale afweging van de begroting bij de behandeling van de perspectiefnota.

Dit besluit treedt in werking twee weken na de bekendmaking daarvan. Tenzij over dit besluit een inleidend verzoek tot het houden van een referendum wordt gedaan.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 18 maart 2019

de griffier,

de voorzitter,

drs. R. Blokland MCM

Ch.B. Aptroot

# Toelichting

## Probleemstelling en kader

Het verbeteren van de toegankelijkheid en vergroten van de inclusie in Zoetermeer is een opgave die dwars door programma's, projecten en trajecten van de gemeente loopt. Om te borgen dat het onderwerp de komende jaren voldoende aandacht krijgt is het onderwerp opgenomen in programma 2. In programma 2 staat de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van alle Zoetermeerders voorop. Dit is de kern van het raadsbesluit Zoetermeer, Open Stad ([Memo Toegankelijkheid en Open Stad commissievergadering](#)). Onderdeel van de Open Stad is toegankelijk openbaar vastgoed. Dit raadsvoorstel betreft de afdoening van het tweede gedeelte van toezegging 774; een kader voor de toegankelijkheid van het openbare vastgoed, nieuwbouw en bestaande bouw, van de gemeente Zoetermeer.

Bij de realisatie van het normenkader is rekening gehouden met de bestaande handvatten:

1. *Het bouwbesluit*  
Het bouwbesluit is een verzameling bouwtechnische voorschriften waaraan alle bouwwerken in Nederland minimaal moeten voldoen.
2. *Handboek voor toegankelijkheid*  
Het handboek voor toegankelijkheid geeft richtlijnen voor toegankelijke buitenruimten, gebouwen en woningen.
3. *ITS-normering*  
Algemene toegankelijkheidsrichtlijnen en normen zijn omgewerkt naar bouwtechnische eisen die kunnen worden toegepast bij ontwerp en realisatie van integraal toegankelijke projecten zodanig dat een synthese ontstaat tussen toegankelijkheidsrichtlijnen en de reguliere bouwkundige praktijk. Deze bouwtechnische eisen zijn vastgelegd in de opgestelde Integrale Toegankelijkheid standaard 2018 (ITstandaard).

## *Normenkader toegankelijkheid*

In dit voorstel ligt het normenkader voor de toegankelijkheid voor. Het college heeft een kader opgesteld om toegankelijkheid te borgen bij de ontwikkeling, renovatie en verbouwing van openbaar gemeentelijk vastgoed. Uitgangspunt hierbij zal voor nieuwbouw de ITS normering zijn en voor bestaande bouw is een aangepast kader opgesteld. In de volgende paragrafen wordt het normenkader beschreven de voorgestelde werkwijze voor de implementatie van beide normenkaders voor het openbaar vastgoed.

## *Normenkader Nieuwbouw*

Voor nieuw te realiseren vastgoed zal het normenkader ITS zijn, met aanvullend voor het MIVA toilet een uitgebreidere norm. Op basis van het referentieproject Stadhuisforum is voor het MIVA toilet 'De Zoetermeerse Standaard' ontwikkeld. Deze standaard is specifiek voor Zoetermeer en ruimer dan de eisen die zijn opgenomen binnen de ITS standaard. De ITS norm is gekozen in afstemming met de toegankelijkheidsraad. De ITS norm voor toegankelijkheid is momenteel de hoogst haalbare norm voor toegankelijkheid van vastgoed in Nederland. Algemene toegankelijkheidsrichtlijnen en normen zijn omgewerkt naar bouwtechnische eisen die kunnen worden toegepast bij ontwerp en realisatie van integraal toegankelijke projecten. Dit zodanig dat een synthese ontstaat tussen toegankelijkheidsrichtlijnen en de reguliere bouwkundige praktijk. Deze bouwtechnische eisen zijn vastgelegd in de opgestelde Integrale Toegankelijkheid standaard 2018 (ITstandaard). Wanneer een project voldoet aan de ITS norm is een integraal toegankelijk project gerealiseerd.

In bouwend Nederland worden de criteria van de Integrale Toegankelijkheidsstandaard (ITS-criteria) gehanteerd als praktisch toegepaste bouwstandaard. De ITS-criteria zijn concreet bruikbaar omdat deze de vertaalslag maken naar geactualiseerde bouwkundige technische eisen, die kunnen worden toegepast bij ontwerp en realisatie van integraal toegankelijke projecten. Hierdoor ontstaat een synthese tussen de algemene toegankelijkheidsrichtlijnen, wet en normen en de reguliere bouwkundige praktijk.

De integratie van de 'kwaliteit toegankelijkheid' in het bouwvoorbereidingsproces en de uitvoering van de bouw wordt steeds meer een standaard procedure. De Integrale Toegankelijkheidsstandaard (ITs) beoogt als praktijkrichtlijn hieraan concreet invulling te geven.

Hoe is het ITs keurmerk opgebouwd en wat behelst een ITs keuring?

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Gebaseerd op:</i>         | Integrale Toegankelijkheidsstandaard (ITs standaard)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <i>Bedoeld voor:</i>         | Gebouwen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <i>Methodiek van keuren:</i> | ITS-keuring<br>Een nieuw en/of bestaand en in gebruik zijnd gebouw wordt, inclusief parkeervoorzieningen, route van de openbare weg tot aan de hoofdentree en andere buitenruimte voor zover dit relevant is voor het gebruik van het gebouw, ter plaatse geïnspecteerd. Op basis van deze inspectie wordt een proces verbaal van opname opgesteld en aan de hand daarvan wordt een beoordelingsrapport samengesteld. |
| <i>Resultaat:</i>            | Indien het gebouw voldoet aan de Integrale Toegankelijkheidsstandaard: ITS-keurmerk en 3B Toegankelijkheidscertificaat.<br><br>Indien het gebouw niet voldoet aan de Integrale Toegankelijkheidsstandaard: Wanneer het gebouw aan 1 of 2 van de basis standardelementen (Bereikbaarheid, Betreedbaarheid of Bruikbaarheid) voldoet, komt het in aanmerking voor een 3B-deelcertificaat.                               |
| <i>Geldigheidsduur:</i>      | Het ITs-keurmerk en de 3B-deelcertificaten hebben een geldigheidsduur van 5 jaar. Na deze periode vindt een herkeuring van het object plaats.                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <i>Publicatie:</i>           | Alle goedgekeurde gebouwen en de gebouwen die tenminste 1 deelcertificaat toegewezen hebben gekregen, worden op onze site vermeld, tenzij de aanvrager dit niet wenst.                                                                                                                                                                                                                                                |

Na vaststelling van het kader voor toegankelijkheid voor nieuwbouw zal elk nieuw te realiseren vastgoedproject van de gemeente Zoetermeer moeten voldoen aan de ITs norm. Deze vereisten zullen worden opgenomen binnen de kosten van het te realiseren project. Het ITs keurmerk heeft een geldigheidsduur van vijf jaar. Indien gekozen wordt voor deze standaard moet rekening worden gehouden met een herhaling van de keuring na deze periode van vijf jaar. Deze vijfjaarlijkse keuring kan financiële en bouwkundige consequenties hebben.

#### *Normenkader Bestaande bouw*

Voor bestaande bouw stelt het college voor om vier elementen te beoordelen met ITs als normatief uitgangspunt (ITs behelst alle gebieden in en rond een gebouw waar derden/bezoekers, al dan niet onder begeleiding, mogen komen). Deze vier elementen zijn:

1. Trap en lift
2. MIVA toilet (conform Zoetermeerse standaard)
3. Entree
4. Signing

Deze vier elementen worden beoordeeld conform de ITS standaard. Voor het MIVA toilet stelt het college een uitgebreidere norm voor. Op basis van het referentieproject Stadhuisforum is voor het MIVA toilet 'De Zoetermeerse Standaard' ontwikkeld. Deze standaard is specifiek voor Zoetermeer en ruimer dan de eisen die zijn opgenomen binnen de ITS standaard.

Na voorlopige goedkeuring van het kader voor toegankelijkheid voor bestaande bouw is het voorstel een schouw uit te voeren van het bestaande openbare vastgoed in eigendom van gemeente Zoetermeer. Dit om een goed beeld te krijgen van de financiële en bouwkundige consequenties om de gewenste aanpassingen voor toegankelijkheid door te voeren. De totale vastgoedportefeuille van de gemeente Zoetermeer bestaat uit zo'n 165 openbare vastgoedobjecten. Na deze schouw en inzicht in de consequenties, financieel en bouwkundig, kan worden gekozen om het kader toegankelijkheid voor bestaande bouw, definitief aan te nemen.

### **Financiële consequenties**

Voor nieuwbouw projecten is er sprake van een procentuele stijging in de kosten van het project. Deze kosten worden opgenomen in de stichtingskosten van het project. De kosten kunnen hierdoor oplopen.

Voordat het voorlopige normenkader bestaande bouw definitief kan worden vastgesteld is het van belang inzichtelijk te maken wat de financiële consequenties van dit normenkader zijn. Voor bestaande bouw zal krediet beschikbaar moeten worden gesteld om de gewenste bouwkundige aanpassingen en financiële consequenties inzichtelijk te maken.

Een onderzoek/ schouw kan dit inzicht verschaffen en de kosten daarvoor bedragen € 62.000,- excl. BTW (gemiddeld € 375,00 per locatie). Het college stelt voor om dit een onderdeel te laten zijn bij de besluitvorming rond de Perspectiefnota. Deze schouw richt zich specifiek op de consequenties van het toepassen van de voorgestelde norm voor bestaande bouw.

### **Voorstel/keuzemogelijkheden/risico's**

Door het vaststellen van het voorgestelde kader voor nieuwbouw en het concept kader voor bestaande bouw kan toegankelijkheid voor de nieuwbouw worden geborgd en kan er een aanzet worden gemaakt met het toegankelijker maken van de bestaande bouw. Echter, zoals in de vorige paragraaf beschreven is het grootste risico dat we momenteel de financiële en bouwkundige consequenties van het toepassen van het normenkader voor bestaande bouw niet in kunnen schatten. Daar is bovenstaande beschreven schouw voor nodig.

Nadat de financiële en bouwkundige consequenties in kaart zijn gebracht, zal een voorstel worden uitgewerkt met een meerjarenplanning en fasering van de aanpassingen van het bestaande openbare vastgoed. Afhankelijk van deze consequenties kan besloten worden al dan niet het normenkader definitief vast te stellen.

Onderscheid kan hierbij worden gemaakt in type vastgoed, denk hierbij aan sociaal cultureel, ambtelijk of sport. Daarnaast kan ook een prioritering worden aangebracht in de fasering en prioritering op basis van het openbare karakter van het object en de doelgroepen die gebruik maken van het object. Na vaststelling van het kader voor nieuwbouw en het voorlopig vaststellen van het kader voor bestaande bouw zal toegankelijkheid integraal zijn opgenomen in het vastgoedproces.

Het college stelt voor om de kosten voor deze schouw mee te nemen in de integrale afweging van de gemeentefinanciën bij de behandeling van de perspectiefnota. Dit heeft als gevolg dat de schouw niet direct uitgevoerd kan worden.

### **Samenspraak en Communicatie**

Het kader voor nieuwbouw en bestaande bouw is opgesteld in overleg met de Toegankelijkheidsraad van de gemeente Zoetermeer.

Om het bewustzijn over toegankelijk (ver)bouwen te vergroten zal een informatiefolder worden opgesteld. Deze folder informeert andere partijen die betrokken zijn bij de gebouwde omgeving over de toegankelijkheidsambities binnen Zoetermeer. Ook de rol en inzet van de toegankelijkheidsraad zal hierin worden opgenomen. De folder kan worden opgesteld na vaststelling van beide kaders.

### **Duurzaamheid**

Niet van toepassing

**Toegankelijkheid en bruikbaarheid voor gehandicapten**

Het onderwerp van dit voorstel betreft toegankelijkheid.

**Rapportage en evaluatie**

Na vaststelling van het kader voor nieuwbouw en het voorlopig vaststellen van het kader voor bestaande bouw zal toegankelijkheid integraal zijn opgenomen in het vastgoedproces. De rapportage van de schouw van de bestaande bouw zal volgen met een voorstel van het college hoe om te gaan met de uitkomst, de bouwkundige aanpassing en de mogelijke fasering.

**Begrotingswijziging**

Niet van toepassing